

Jaargang 6 - nummer 3 - juli 2018

koppel

Gezamenlijke uitgave KNNV en IVN
in Noord West Overijssel

ivn natuur
educatie

KNNV
vereniging
voor veldbiologie

AGENDA KNNV en IVN

Periodieke bijeenkomsten

De vogelgroep IVN houdt in de maanden september t/m april haar avonden op elke tweede dinsdag van de maand in 't Hoogthij, Oldemarktseweg 117, Steenwijkerwold. In mei en juni wordt er een excursie voor de groep georganiseerd.

De vlinder- en libellenwerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met mei haar avonden op elke eerste maandag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

De plantenwerkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april (m.u.v. december) haar avonden op elke eerste woensdag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk. In de maanden mei en juni worden inventarisaties uitgevoerd.

De geologie-werkgroep houdt in de maanden oktober tot en met april haar avonden op elke tweede dinsdag van de maand (tenzij anders vermeld) in zaal 3 van De Meenthe, Stationsplein 1 te Steenwijk. Jaarlijks wordt een (meerdaagse) werkgroep-exkursie gehouden. Op de webpagina van de KNNV afdeling is het actuele programma vermeld.

De gezamenlijke lezingen van KNNV en IVN worden in de maanden oktober tot en met maart (februari in combinatie met de KNNV ledenvergadering) gehouden op de derde maandag van de maand in De Klincke, Kerkstraat 16 te Steenwijk.

Agenda 3e kwartaal 2018

juli

- 14 Vaartocht met de Kuunderpunter en een IVN-gids door de Weerribben
- 14 Excursie Vlinders en Libellen
- 21 Rondleiding door "Heerlijkheid de Hare"
- 27 - 5 augustus Tuinvlinder tiendaagse (zie Mededelingen)
- 28 Vaartocht met de Kuunderpunte (zie 14/7)

augustus

- 4 Vaartocht met de Kuunderpunter (zie 14 juli)
- 4 Excursie "Natte natuur in Dwarsgracht"
- 11 Vaartocht met de Kuunderpunter (zie 14 juli)
- 11 Excursie Floron (zie Mededelingen)
- 11 Excursie nachtvlinders
- 12 Fietstocht "Natuur en cultuur in de Weerribben"
- 24 -26 Nacht van de Vleermuis (zie Mededelingen)

september

- 11 Bijeenkomst vogelgroep IVN
- 29 Vogelexcursie Lauwersmeergebied
- 29 Vaartocht met de Kuunderpunter (zie 14 juli)

Vooraankondigingen

oktober

- 9 Werkgroep geologie
- 13 IVN-ledendag
- 15 Lezing over paddenstoelen in Drenthe

november

- 13 Werkgroep geologie
- 19 Lezing over kraanvogels en klapeksters in de Engbertsdijksvenen

december

- 11 Werkgroep geologie
- 17 Lezing over het Nationaal Park Weerribben-Wieden

Bij de voorplaat

De sierlijke witsnuitlibel is een libellensoort uit de familie van de korenbouten (Libellulidae), orde echte libellen. Het is een in Nederland en Vlaanderen zeer zeldzame witsnuitlibel, die graag op waterleliebladen zit.

De afgelopen jaren heeft de libel zich succesvol in de Weerribben gevestigd (zie hiervoor het artikel van Roy van Grunsven onder de rubriek Persberichten). Kenmerkend voor deze libel zijn o.a. de knotsvormige verbreding van het achterlijf en de witte achterlijf-aanhangsels. Zo zijn bij de gevlekte witsnuitlibel, die we hopen te zien tijdens de excursie op 14 juli in de Ledepolder, de achterlijf-aanhangsels zwart. Bij de voorplaat: Sierlijke Witsnuitlibel - Fotograaf Carl Maurits

COLOFON

“Koppel”, jaargang 6, nummer 3, derde kwartaal 2018.

Natuurtijdschrift “Koppel” is een gezamenlijke uitgave van de KNNV en het IVN.

Redactie: Greet Sanderse, Rolf Kranenburg, Emile de Leeuw

Vormgever: Dirk Koopmans

Drukwerk: drukkerij Bijzonderdruk te Steenwijk

Belangrijke informatie voor het aanleveren van kopij:

- graag op A4 formaat, via de mail en als platte tekst (zonder opmaak).

- geen pdf bestand, foto's in een apart bestand en met een formaat van minimaal 1.5 MB

Het volgende nummer verschijnt per 1 oktober 2018.

Kopij hiervoor graag **vóór 1 september 2018**.

Redactieadres: E-mail redactiekoppel@gmail.com

INHOUD

2. Agenda KNNV en IVN	18. De bruine korenbout
3. Bij de voorplaat	19. Persberichten
3. Colofon	20. Waarnemingen
4. Van de redactie	25. Excursies KNNV en IVN 3e kwartaal 2018
5. Van de voorzitters	29. Uit het IVN-bestuur
6. Oproepen en mededelingen	30. Besturen KNNV en IVN
9. De natuur is wreed	31. Werkgroepen KNNV en IVN
15. Weidevogelbescherming de Noordwesthoek	

Van de redactie

De helft van 2018 is al weer voorbij als u het zomernummer van Koppel ontvangt.

In dit nummer onder meer aandacht voor insecten, zoals de bruine korenbout en de sierlijke witsnuitlibel, die familie van elkaar zijn. Hoewel de insecten-stand en mede daardoor de vogelstand in het algemeen veel zorgen baren, is dat voor de bruine korenbout en sierlijke witsnuitlibel niet het geval. Volgens het artikel van Willem-Jan Hoeffnagel is de bruine korenbout in Nederland weliswaar zeldzaam maar heeft momenteel niet de status van bedreigde soort. Deze neemt, als gevolg van de verbeterde waterkwaliteit, zelfs iets toe. Dat geldt ook voor de sierlijke witsnuitlibel, die zich volgens het artikel van Roy van Grunsvan, dat is opgenomen in de nieuwe rubriek "Persberichten", de afgelopen jaren succesvol in de Weerribben heeft gevestigd.

Foto's van twee libellensoorten sieren de voor- en achterpagina van de Koppel. De foto op de voorpagina van de sierlijke witsnuitlibel is van Carl Maurits. De foto van de blauwe glazenmaker op de achterpagina is van Theo van de Graaf, die eerder als zwart-wit foto nr. 5 geplaatst is bij zijn artikel over deze libel in het aprilnummer van Koppel.

Van Theo van de Graaf ontving de redactie

een kritische brief over o.a. de kwaliteit van de bij zijn artikel geplaatste zwart-wit foto's. Deze waren klein en onduidelijk afgedrukt en daardoor weinig illustratief. Het ontnam hem de lust om nog eens een dergelijk verhaal over een eigen waarneming te schrijven. Hoewel de redactie meer aanmerkingen over

de kwaliteit van de zwart-wit foto's heeft gehad was de brief van van de Graaf met name aanleiding om in eerste instantie met beide besturen en vervolgens met de vormgever van gedachten te wisselen over een mogelijke verbetering daarvan. Deze ziet hiervoor wel mogelijkheden en zal in de komende nummers een en ander uitproberen. Een bijdrage aan de verbetering van de kwaliteit van met name de zwart-wit foto's levert in ieder geval het aanleveren van de foto's in een zo hoog mogelijke resolutie van minimaal 1,5 MB.

Het feit dat de plaatsing van kleurenfoto's momenteel beperkt is tot de voor- en achterpagina en de middenpagina's betekent dat de redactie een keuze moet maken uit de aangeleverde foto's en dat ze helaas af en toe sommige mensen zal moeten teleurstellen. In het geval van Theo van de Graaf hopen we daarin enigszins te kunnen voorzien door op de achterpagina alsnog foto nr. 5 in kleur weer te geven. Deze foto toont de laatste fase in de ontwikkeling van een pas uitgesloten blauwe glazenmaker die door het echtpaar van de Graaf gedurende één dag is waargenomen in de eigen tuin (zie verder hiervoor het artikel in de Koppel van april).

Het artikel over de blauwe glazenmaker betrof dus een waarneming in eigen tuin. De opmerking van de redactie in het aprilnummer van Koppel dat ze helaas heeft moeten constateren dat haar oproep in het januarinummer om van een dergelijke ervaring verslag te doen geen resultaat heeft gehad was dan ook onterecht. De redactie biedt hiervoor haar excuses aan. Als beginnende redactie met nog weinig ervaring maken we in de hectiek van het concipiëren van het nieuwe nummer soms nog fouten.

We hebben de rubriek "Waarnemingen" overigens verbreed. Ze omvat zowel waarnemingen uit de eigen tuin als waarnemingen in de kop van Overijssel. In dit nummer doen Ton Bode, Benita Kroeze en Willem-Jan Hoeffnagel verslag van hun waarnemingen in dit gebied, respectievelijk tuin.

Tenslotte geeft Bert Prins in "De natuur is wreed" een aantal voorbeelden van de liefdelo-

ze manier waarop planten en dieren met elkaar omgaan. Zijn conclusie: “ Moedertje natuur is een liefdeloze moeder en ook haar kinderen gaan wreed met elkaar om. Zo is de natuur altijd geweest en zo zal het ook altijd blijven! Egoïsme, machtswellust en wreedheid als de niets

ontziende, drijvende kracht achter vele evolutionaire processen... Ook de mensheid is helaas nog niet aan zijn erfelijke verleden ontgroeid”. Na deze weinig opwekkende woorden, wenst de redactie u toch een mooie, liefdevolle zomer toe.

Van de voorzitters

De zomer in de Kop

Recent was er een overleg met de redactie van Koppel. Diverse onderwerpen die ons allemaal aangaan passeerden de revue. Wij complimenteerden de redactie en de vormgever met de inhoud en de uitvoering van Koppel, een tijdschrift dat er steeds professioneler uit gaat zien. Toch blijven er wat wensen. Zo krijgen we de vraag van leden of het blad niet helemaal in kleur kan worden uitgevoerd, zodat foto's, ook al zijn ze wat klein afgedrukt, beter uit de verf komen. Op zwart-wit foto's blijven de details (waar het om gaat) vaak onderbelicht. Met de vormgever en de websitebeheerders zal worden nagegaan of het plaatsen van een nummer volledig in kleur mogelijk is. Inhoudelijk kennen de laatste nummers een leuke variatie in artikelen, die het zeer de moeite waard maken om gelezen te worden. De redactie benadrukte dat zij de rubrieken 'waarnemingen in eigen tuin' en ' waarnemingen in de Kop' graag een permanent karakter willen geven. Maar daar is de hulp van het schrijvende lid hard bij nodig. Dus, biedt uw 'tuin-balkon-openbaar groen' voor de deur iets, maak het dan kenbaar door de redactie een stukje toe te sturen. Het meebelevan door die verhaaltjes, verrijkt onze kennis over de leefwijze van plant en dier. Een ander punt dat ons bezig hield, is de privacywetgeving. U zult daar ongetwijfeld iets over hebben meegekregen, omdat ook alle verenigingen daar aan moeten voldoen. Als lid heeft u aan de ledenadministratie van IVN of KNNV een aantal persoonlijke gegevens ter beschikking gesteld. Wij benadrukken graag dat deze gegevens uitsluitend worden gebruikt voor de

doeleinden van de vereniging en nimmer ter beschikking zullen worden gesteld aan derden voor andere doelen dan de onze.

Tijdens lezingen en excursies of andere onderlinge contacten is er, naast de aandacht voor het onderwerp van die excursie altijd ruimte om ervaringen uit te wisselen. Zo werd er verhaald over de man die met zijn drone bepaalde opnamen wilde maken. Maar een kraai, die in zijn boom de omgeving in de gaten hield, was het daar niet mee eens. Hij zag de drone als een bedreiging van zijn jongen en als een ongewenste inbreuk in zijn territorium. Tot viermaal toe viel hij de drone aan met de bedoeling die uit te schakelen als vijand nummer 1. De piloot van de drone besloot toen maar om de landing in te zetten en zijn activiteit te staken. Het wachten is nu nog op de slechtvalk, bewoner van de Steenwijker toren, die een drone uit de lucht plukt en hem van grote hoogte laat vallen, omdat er niets eetbaars aan zit. Wij zijn benieuwd of de natuur in staat zal zijn om de techniek in te halen. Het voorjaar is achter de rug, de zomer komt eraan. Wij wensen u een goede vakantie toe. En als u in de omgeving blijft, dan biedt het excursieprogramma nog enkele mogelijkheden om met elkaar ervaringen op natuurgebied uit te wisselen. Geniet van de zomer in de Kop.

Rian Hoogma en Ton Bode

Oproepen

23e Nieuwsbrief Kijk op Exoten verschenen

Onlangs heeft de KNNV de 23e nieuwsbrief van het project “Kijk op Exoten” gepubliceerd. Leden van de KNNV kunnen zich abonneren op de Exoten- nieuwsbrief via www.ravon.nl/nieuwsbriefexoten.

Kijk op Exoten wordt dan automatisch toegezonden.

De KNNV werkt samen met de VOFF aan het project Signalering Exoten van het Team Invasieve Exoten van het ministerie van EZ en de NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit).

Exoten zijn dieren en planten die niet van nature in ons land thuishoren en schade kunnen aanrichten.

Waarnemers spelen een belangrijke rol in het

veld als het gaat om het signaleren van potentieel invasieve exoten.

In het project heeft de KNNV afgesproken dat zij haar leden zal informeren over specifieke soorten via haar nieuwsbrieven, website en in het blad Natura.

De nieuwsbrief roept op om exoten te melden op www.telme.nl en op www.waarneming.nl. Alle voorgaande nieuwsbrieven zijn te vinden op de projectwebsite van de KNNV: <http://www.knnv.nl/knnv-landelijk/meld-invasieve-soorten>

De 23e Nieuwsbrief is te vinden op de website van de Noordwesthoek: www.knnv.nl/noordwesthoek

Tuinvlinder tiendaagse

Voor de tiende keer wordt dit jaar van 27 juli tot 5 augustus door de Vlinderstichting de nationale tuinvlindertelling georganiseerd. En dit keer niet in de twee dagen van een weekend, maar uitgesmeerd over tien dagen. De kans dat er in die periode sprake is van goed “vlinderweer”, is dan groter. Aan de deelnemers wordt gevraagd om tenminste één keer (vaker mag dus ook) gedurende een kwartier

alle vlinders in de tuin te tellen. Hoe meer mensen er meedoen, hoe waardevoller de resultaten van de telling zijn. Doet u ook mee om de vlinders in de Kop van Overijssel op de kaart te zetten? Meldt u dan aan op de webpagina van de stichting: www.vlinderstichting.nl/vlindermee. Daar kunt u ook alle informatie over de telling vinden.

Geef waarnemingen van boomkickers door

Omdat verwacht kan worden dat de boomkicker op meer plaatsen opdoemt, is het interessant om na te gaan wat er tot nu toe bekend is over het voorkomen in onze omgeving. Daarom roept Ton Bode de leden op om waarnemingen, ook oude waarnemingen, voorzien van datum en juiste locatie, aan hem door te

geven (voorzitter@noordwesthoek.knnv.nl). Als zichtwaarnemingen voorzien kunnen worden van een foto, dan zullen die zeer welkom zijn. U bent van harte uitgenodigd om aan dit mini-onderzoek mee te doen (zie verder zijn artikel over de boomkicker onder de rubriek “Waarnemingen”).

Oeverwaluwand Ruxveense vijver klaar voor gebruik

De zwaluwwand in de Ruxveense Vijver wordt al een aantal jaren niet meer door oeverwaluwen gebruikt. Deze trekvogels maken namelijk, in tegenstelling tot huis- en boerenzwaluwen die meestal de stedelijke bebouwing opzoeken, hun nesten in steile zandwanden of door de mens speciaal voor hen gemaakte “oeverwaluwanden”.

Vrijwilligers van de KNNV, afdeling De Noordwesthoek, hebben in maart 2018 de wand gecontroleerd en zijn vervolgens tot de conclusie gekomen dat de aanvliegrotte naar de wand belemmerd wordt door o.a. lisdoden en rietopslag. Omdat ze zelf niet in staat zijn de ruimte voor de wand leeg te trekken, hebben ze de afdeling Groenvoorziening van

de gemeente Steenwijkerland benaderd om mee te denken over een oplossing. De heren

A. ten Veen (de uitvoerder) en. G. Teurlinckx (regisseur groen en spelen) van Steenwijkerland hebben vervolgens met de vrijwilligers een plan van aanpak opgesteld. In april van dit jaar heeft een gespecialiseerd bedrijf de rietopslag en de lisdodden verwijderd. Vanzelfsprekend wordt de komende tijd regelmatig gecontroleerd of de werkzaamheden effect hebben gehad.

Mocht u als lezer van deze informatie oeverzwaluwen waarnemen bij de Ruxveense vijver, dan kunt u dat per mail doorgeven aan Henk Bergsma (bergsma@kpnplanet.nl)

Tekst mededeling en foto: Henk Bergsma

Mededelingen

Nacht van de vleermuis.

In het weekend van 24 -26 augustus wordt in Nederland en in meer landen van Europa aandacht besteed aan (het voorkomen van) vleermuizen. Wilt u mee met een activiteit,

houdt dan www.NachtvandeVleermuis.nl in de gaten. Daar worden alle bijeenkomsten en excursies in het land vermeld.

Excursie Floron op zaterdag 11 augustus

Op deze dag houdt Floron (flora-onderzoek in Nederland) een excursie in het gebied tussen de Vledder Aa en de Wapserveense Aa naar het voorkomen van planten. De excursie vertrekt om 10.00 uur bij de Wapser Herberg. Wilt

u meedoen met deze inventarisatie, dan kunt u voor meer informatie terecht bij benhoentjen@kpn.mail.nl, de coördinator in het district Drenthe.

Mededeling Geologie-werkgroep

De eerste avond van het seizoen 2018/2019 van de werkgroep geologie vindt plaats op dinsdag 9 oktober..

We bespreken het komende jaarprogramma, praten over de voorbije vakanties, bekijken vondsten daarin gedaan, enzovoort.

Na de pauze houdt een van de leden een korte presentatie, waarschijnlijk naar aanleiding van een afgelopen (zomerse) reis.

De volgende bijeenkomsten in 2018 staan gepland op 13 november en 11 december; in 2019 zijn de datums 8 januari, 12 februari, 12 maart en 9 april gereserveerd.

N.B.: Alle avonden van de Geologie-werkgroep worden (tenzij anders vermeld) op de tweede dinsdagavond van de maand gehouden en beginnen om 19.30 uur in Zaal 3 van De Meenthe. Ze eindigen rond 22.00 uur.

IVN-Ledendag 2018 op zaterdag 13 oktober !

De IVN-Ledendag 2018 vindt plaats op zaterdag 13 oktober! We blijven dit jaar dicht bij huis, in onze eigen prachtige Weerribben-Wieden. Albert Steenbergen verzorgt een geweldig mooie fotopresentatie en na de lunch

gaan we naar de Kooi van Pen. Deze eendenkooi bij Wetering is één van de grootste in Europa en een belangrijk monument van natuur en cultuurhistorie. De kooi is gerenoveerd en wordt onderhouden door

een vrijwilligersgroep van Staatsbosbeheer. De Kooi van Pen is niet toegankelijk voor het publiek, maar voor ons wordt een uitzondering gemaakt!

JeugdNatuurClub De Weerribben 15 jaar!

Door enthousiaste begeleiders beleefden honderden kinderen de afgelopen 15 jaar onvergetelijke natuurervaringen! Dat heeft de JNC op woensdagmiddag 30 mei gevierd met ouders, oud-begeleiders en partnerorganisaties NP Weerribben-Wieden en Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en IVN. Er waren toespraakjes, cadeautjes en natuurlijk een glaasje fris en wat lekkers. En dat lekkers was door de kinderen zelf gemaakt: warme broodjes met kruidenboter. Heerlijk!

De JNC nam afscheid van Wieke Nieland, die van 2008 tot 2018 begeleider was. Zij werd uiteraard uitbundig in de bloemen gezet! Gelukkig heeft de JNC ook weer nieuwe enthousiaste mensen bereid gevonden om met kinderen heerlijke natuurervaringen te beleven. Er zijn nu weer 4 begeleiders!

JNC: Proficiat! en Wieke: Nogmaals heel veel dank!

Kuunder Punter, te water gelaten

De Kuunder Punter, de KU 11, werd op 21 april te water gelaten bij scheepswerf Schreur in Giethoorn, waar er een nieuwe elektrische motor in is gezet en waar zij een opknabbeurt heeft gehad. Zij ziet er weer uit om door een ringetje te halen en ze vaart ook weer geweldig. Zie de laatste twee foto's tijdens de excursie op 19 mei j.l. (lees verder onder Excursies).

Avond voor "groene voorlichters"

Nadere informatie over deze Ledendag volgt nog! Voor wie geïnteresseerd is : houdt 13 oktober vrij!

Namens het IVN-bestuur, Henk Mulder.

Namens het IVN-bestuur, Henk Mulder.

De avond voor groene voorlichters was weer een groot succes met een etentje in het Doevehuis en een vaartocht met de nieuwe boot van Jongschaap in Kalenberg. We voeren naar Ossenzijl en kregen onderweg informatie en een opdracht om verhalen te vertellen.. In Ossenzijl kregen we bij het Buitencentrum informatie over de laatste ontwikkelingen in ons Nationale Park.

De natuur is wreed...

Echte tonderzwam
Fomes fomentarius op beuk.
fotograaf Ben Prins.

Voor het begin van dit verhaal moeten wij ondergronds: naar die stille, donkere wereld, waar de wortels van ontelbare planten op zoek zijn naar water en mineralen. Waar schimmeldraden van tientallen soorten schimmels een dicht netwerk hebben geweven rond bodemdeeltjes en plantenwortels. Daar leven tussen die wirwar van kleurloze draden duizenden kleine diertjes, waarvan de meesten dat tere vlechtwerk geen kwaad doen. Maar er zijn uitzonderingen. Aan de worteldraden, in de wortelkluiten, en soms zelfs in de wortels bevinden zich, dan hier, dan daar, wittige uitzuigertjes, waarvan wij

allemaal de bovengrondse familieleden kennen: de bladluizen! Met hun scherpe steeksnuit boren deze wortelluizen in de wortelcellen van de plant en tappen voedingssappen af, waarin zich de bouwstoffen bevinden die bestemd zijn voor de plantenwortels. Soms ontstaan onder invloed van de wortelluizen ondergrondse woekeringen om de toevoer aan sappen te vergroten. Omdat zich in de sapstroom naar de ondergrondse plant veel suikers bevinden en weinig eiwitten, pompen de wortelluizen een overmaat aan plantensap door hun lichaam om aan voldoende eiwitten te komen. De overtollige suikers worden naar buiten uitgescheiden (honingdauw) en gaan voor de plant verloren. Geen wonder, dat bij een overmaat aan wortelluizen de plant wordt uitgeput, het wortelstelsel verhongert en uiteindelijk de plant overlijdt. De luizen kan dat niet veel schelen en hebben geen medelijden. Die verkassen gewoon naar een andere plant! En wat gebeurt er met al die overtollige suikers? Daar zijn allerlei liefhebbers voor! In de eerste plaats profiteren daar de schimmels van, die zelf immers geen fotosynthese kennen en daarom geen suikers en andere koolhydraten kunnen maken, en die de bouwstenen vormen voor de celwanden en celinhoud. Wat

Wortelluis
fotograaf Ben Prins

moeten schimmels trouwens met fotosynthese, als ze hun hele leven in het donker doorbrengen en de zon voor hen eerder een vijand is dan een vriend? Al hun niet minerale bouwstoffen halen ze uit organisch afval, of ze gaan een handelsrelatie aan met bepaalde plantensoorten, waarbij mineralen noodzakelijk voor de plant worden uitgeruild tegen suikers die noodzakelijk zijn voor de schimmel. En lukt het de schimmel niet om via een vriendschappelijke weg aan koolhydraten te komen, dan valt deze de plant desnoods aan en verteert de plant levend en wel. Van deze parasitaire schimmels, die een zekere dood betekenen voor de geïnfecteerde plant, leven er alleen al in onze omgeving vele tientallen soorten. Denk aan de berkendoder, de dennenmoorder, of de tonderzwam. Ook in de wereld van planten en schimmels is er een voortdurende strijd op leven en dood ... Lief zijn voor de ander doe je alleen maar uit eigenbelang!

Een van de ondergrondse dieren, die profiteert van de overproductie aan suikers door de wortelluizen, is de gele weidemier. Niet alleen in

Gele weidemier *Lasius flavus*
fotograaf Ben Prins

onze tuinen, zomaar tussen de perkplanten, vinden wij kleine kolonies van deze lichtgekleurde mier, maar soms komen ze massaal voor in langdurig begraasde weilanden. Honderden kleine grasheuveltjes wijzen op even zovele nesten of satelliet-nesten van deze mierensoort, nesten die al vele jaren op dezelfde plaats aanwezig kunnen zijn en vele duizenden mieren kunnen bevatten. De mieren zoeken de wortelluizen actief op, beschermen ze tegen vijanden en zorgen er voor, dat zowel de luizen als hun leefomgeving schoon blijven. Schim-

Sigaargalvlieg *Lipara lucens* in riet
fotograaf Ben Prins

mels en luizen-eters krijgen hier geen kans. En natuurlijk worden de luizen regelmatig door de mieren "gemolken" en de suikers gebruikt als voedsel voor de kolonie. Als een plant last gaat krijgen van een te veel aan wortelzuigertjes en daardoor de suikerproductie van deze "mierenmelkkoeien" terug gaat lopen, worden de wortelluizen naar een gezondere plant overgebracht of gewoon gebruikt als voer voor de larven. Geen gezeur over verdoofd slachten! Gewoon levend in stukken bijten en aan de kindertjes voeren, die er lekker van groeien ... Als er mogelijkwijs in uw tuin plantjes aan het kwakken gaan, graaf dan eens zo'n plantje uit en kijk goed naar de wortels. Misschien vind u daar een goed lopende mierenboerderij met een flink aantal "luizensuikerkoeien".

Die wortelluizen kennen, net zoals ieder ander levend wezen, vijanden, die het op hun leven hebben gemunt. Tot deze ondergrondse parasieten behoren onder anderen de larven van sommige halmvliegen (zie de foto hiervan op de middenpagina), een soortenrijke groep,

waarvan de meesten niet groter worden dan een paar millimeter. Vele soorten halmvliegen leven als larve in de groeitoppen van grasachtigen en kunnen daar galachtige woekeringen veroorzaken. Een mooi voorbeeld hiervan is de rietsigaar-gal, waarin vaak nog als mee-etertjes (commensalen) larven van andere kleine tweevleugeligen voorkomen. Maar naast deze strikte vegetariërs bestaan er ook halmvliegen, waarvan de larven wortelluizen aanvallen en deze levend verslinden; een pijnlijke dood voor hun slachtoffers. Voor hun volledige ontwikkeling hebben deze kleine witte vliegenlarven maar een paar wortelluizen nodig. Als ze voldoende gegeten hebben en volgroeid zijn, verpoppen zij zich. Bij gunstige weersomstandigheden kunnen uit deze poppen al na ruim een week volwassen vliegjes komen, waarvan de aantallen bij iedere nieuwe generatie schrikbarend kunnen toenemen. Soms zijn bij de herfstgeneratie de aantallen zo enorm, dat die slechts een paar millimeter kleine vliegjes immense zwermen vormen, die door de wind bijeenge-dreven als dichte rookpluimen rond hoge gebouwen hangen, vóór ze deze gebouwen binnendringen om daar te overwinteren. Ook de halmvliegen, die de groeitopjes van grassen aantasten, kunnen zich explosief vermeerderen. Dit leidde in het verleden tot massale aantasting en oogstverlies bij geteelde granen, die immers ook tot de grote grassen-familie behoren. De mens wist daar wel raad op: al deze plaaggeestjes en nog veel meer werden radicaal met bestrijdingsmiddelen doodgespoten, zodat de graanoogsten werden gered. De ene zijn brood is de andere zijn dood!

Uit de kleine halmvlieg-poppen komen kleine vliegjes, die met hun gelige lichaam versierd met bruine banden en vlekken zo sterk op elkaar lijken, dat de vele tientallen soorten alleen door specialisten van elkaar kunnen worden onderscheiden. Wij kunnen deze bonte vliegjes tegenkomen op allerlei zoetheid. In het najaar bijvoorbeeld op bloeiende klimop en overrijp fruit. Maar vreemd genoeg likken ze met hun zuigtong ook stoffen op van larven van verschillende soorten bladkevertjes, zoals met name bij de elzenhaantjes. Wat voor voordeel de larven daarvan hebben, is onbekend. Misschien is het niet meer dan

het weglikken van suikers, die per ongeluk aan de keverlarven zijn blijven kleven tijdens het eten van plantenbladeren. In het voorjaar en in de zomermaanden, als de vliegjes nog druk bezig zijn met de voortplanting en nog niet aan een winterrust denken, vinden we de mannetjes terug op bloemhoofdjes en op

*Elzenhaantje larve met halmvlieg
fotograaf Ben Prins*

door de zon beschenen blaadjes. Misschien dat ze bij de blaadjes niet alleen op de warmte afkomen, maar ook op de zoetige uitwerpselen van bladluizen: de honingdauw. Met een beetje geluk en wat meer geduld kunnen wij ze daar zien baltzen. Net als bij veel kleine vliegjes van andere families worden de vleugels tijdens het dribbelen over het blad heen en weer bewogen. Andere mannetjes worden met opgeheven voorpoten bedreigd en eventueel van het blad afgeduwd.

De wortelluizen kwekende gele weidemier is niet blij met de ondergrondse wortelluizenjagers. Al die kleine larven van de halmvlieg, die de mieren tussen de wortelluizen en elders tegenkomen, worden meegenomen naar hun nest en zonder medelijden als eiwitrijk voedsel aan hun eigen larven gevoerd. Maar ook de uitgevlogen vliegjes zijn niet veilig. Geelbruin gekleurde roofvliegen met opvallend lange voorpoten liggen op de loer om die kleine halmvliegjes en ander vliegend klein grut te vangen en onverdoofd uit te zuigen. Deze

Mestvlieg *Scathophaga* sp.
door vliegenschimmel aangetast
fotograaf Ben Prins

prachtige, goud gekleurde moordenaars hebben wij allemaal heel wat keren gezien, maar nooit eens goed bekeken en zeker niet bewonderd! Ik bedoel de mestvlieg, of zoals de vlieg tegenwoordig steeds meer wordt genoemd: de strontvlieg. Met de lange voorpoten, die tijdens de jacht net als bij een bidsprinkhaan opgevouwen vóór het lijf worden gehouden, kunnen de prooivliegjes bij verrassing worden gegrepen, vastgehouden, en in de juiste positie gemaneuvreerd. Omdat de mestvliegen met hun voorvliegen typische tong niet door het harde chitinepantser van hun slachtoffer heen kunnen komen, gebruiken ze een andere truc. De zuigsnuif is rond de zuigopening voorzien van scherpe uitsteekseltjes. Met die “stekeltong” worden de prooien, die bijna steeds uit andere vliegsoorten bestaan, letterlijk bij hun dunne nekvel gepakt om daar doorheen bij de centrale zenuwstreng te kunnen komen, die naar de hersenen leidt. Beschadiging hiervan verlamt het slachtoffer, dat nu zonder moeite en tegenspartelen kan worden vastgehouden. en leeggezogen.

Voor hun voortplanting zijn de mestvliegen vooral aangewezen op zachte koeienvlaaien. Na de bevruchting deponeren de vrouwtjes, die er veel grijzer uitzien dan de mannen, hun eieren op de zachte prut. De eieren zijn voorzien van twee zijvleugeltjes om te voorkomen dat ze in de derrie wegzinken en daardoor de larven nog in het ei door zuurstofgebrek zouden stikken. De uitgekomen larven leven in en van de mest. Ze tanken verse zuurstof door hun ademhalingsbuisjes aan het einde van hun lichaam steeds opnieuw boven de poep

uit te steken, om daarna weer in de langzaam uitdrogende massa onder te duiken. Na een paar weekjes, voordat de vla te ver uitdroogt, hebben ze voldoende gegeten en verpoppen zij zich naast of onder de koeienvlaai. Daar zijn in de korst de openingen, waardoor de vliegenlarven naar buiten zijn gekropen, nog lang als gaatjes te herkennen.

Ook de mestvlieg heeft z'n vijanden. En dan bedoel ik hier niet de vogels, limonadewespen of andere rovers, maar een schimmel ... Verschillende groepen insecten en spinnen worden bedreigd door schimmels, die gespecialiseerd zijn in het doden van bepaalde groepen geleedpotigen. Zo bestaat er ook een schimmel, die alleen gevaarlijk is voor vliegen, waaronder de mestvlieg. Zo'n besmette vlieg wordt levend langzaam van binnenuit verteerd. De schimmel dwingt de vlieg aan het einde van zijn leven door chemische signalen naar een hoger punt te klimmen, waar de vlieg sterft. Uit z'n verteerde lijf groeien daarna schimmeldraden naar buiten, waaraan sterk klevende sporen worden gevormd. Omdat de schimmel de vlieg hoog in de planten heeft laten klimmen, zit de vlieg nu gunstig om die klevende schimmelsporen vele centimeters ver over de omgeving weg te schieten (zie de foto op de middenpagina). De bedoeling is natuurlijk om nieuwe slachtoffers te maken: direct door een voltreffer, waarbij een spore bij toeval een andere vlieg raakt, of indirect door op de omliggende planten terecht te komen zodat de spore even toevallig aan de poten van een langslappende vlieg blijft hangen.

Ik heb hiervoor zomaar een paar voorbeelden gegeven van de weinig vriendelijke manier, waarop planten en dieren met elkaar omgaan. U kunt er zelf talloze andere voorbeelden aan toevoegen. Waar u ook in de natuur mee bezig bent, overal zult u ontdekken, dat moedertje natuur een liefdeloze moeder is en dat ook haar kinderen wreed met elkaar omgaan. Zo is de natuur altijd geweest en zo zal ze ook altijd blijven! Egoïsme, machtswellust en wreedheid als de niets ontziende, drijvende kracht achter vele evolutionaire processen... Ook de mensheid is helaas nog niet aan zijn erfelijke verleden ontgroeid.

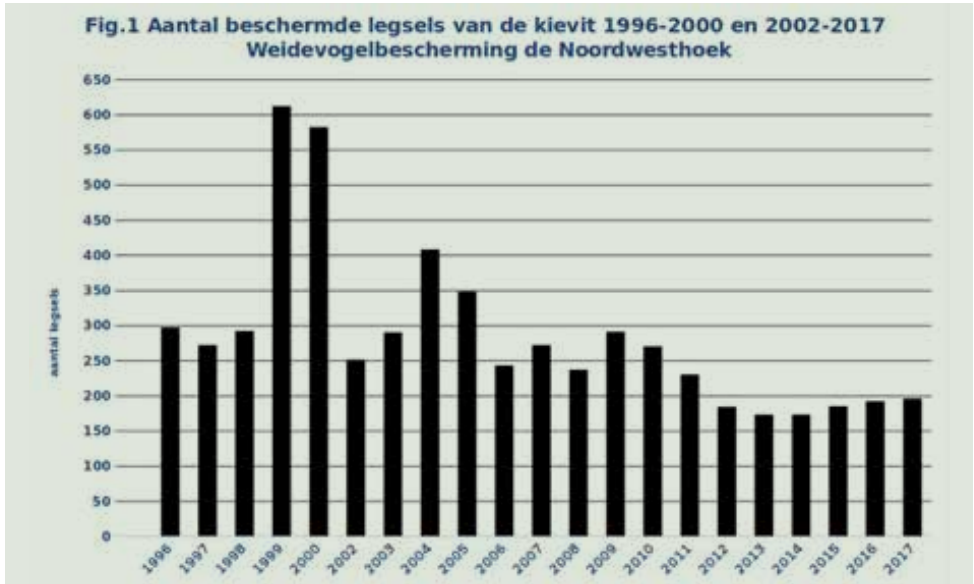
Tekst en foto's: Ben Prins

Resultaten Weidevogelbescherming Noordwesthoek 2017

Afname weidevogelstand

In 2017 werden door 18 vogelwachters bij circa 35 agrariërs op circa 1200 ha 221 legsels van weidevogels beschermd. Van de Kievit werden in 2017 196 nesten gevonden. Het aantal is vergelijkbaar met de laatste jaren. Resultaten

uit het verleden zijn nogal variabel. Vooral de topjaren in 1999, 2000 en 2005 vallen daarin op. Over de lange termijn loopt de stand van de Kievit tot 2012 duidelijk terug en stabiliseert de laatste jaren (fig.1). Landelijk neemt de Kievit de laatste 15 jaar af.

Van de grutto werden in 2017 6 nesten gevonden. In 2004 werden van de grutto nog 37 nesten gevonden. De soort neemt steeds verder af in het boerenland en is hier bijna verdwenen, ondanks de beschermende maatregelen (fig.2). Van de scholekster werden afgelopen jaar 13 nesten gevonden. In 2005 waren dit er nog 40. Ook hier loopt de stand fors terug (fig.3). Van de tureluur zijn in 2017 4 en van de wulp is slechts 1 nest gevonden. Ook hier is sprake van een afname.

Predatoren

De uitkomstpercentages van de legsels van de Kievit zijn na 2013 duidelijk afgenomen en waren de laatste jaren erg mager met 55-60% (fig. 4). Belangrijkste oorzaken van deze achteruitgang zijn predatie en landbouw-

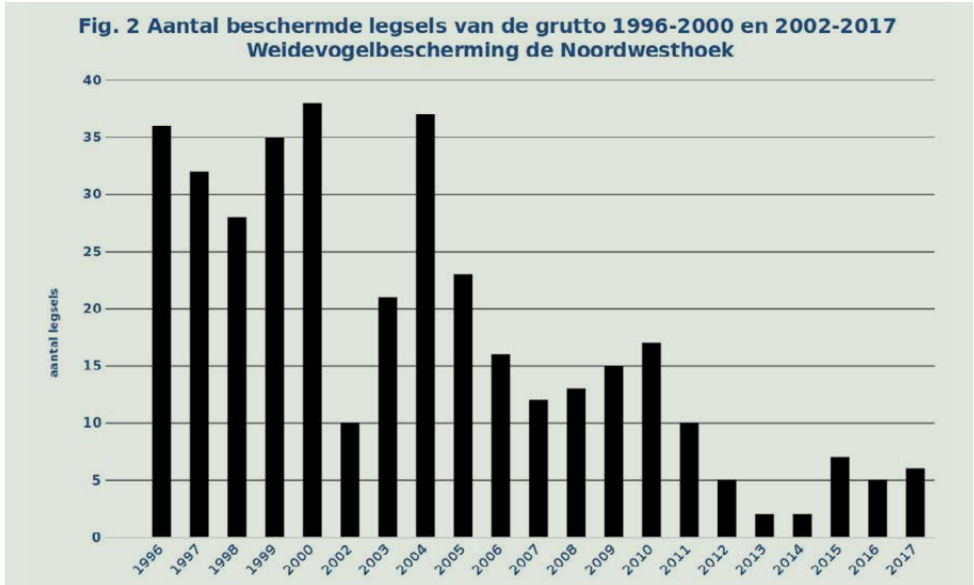
werkzaamheden. Vooral vossen kunnen grote schade toebrengen aan de weidevogelstand. In de gemeente Steenwijkerland wordt daarom actief met een lichtbak op de vos gejaagd.

Veel te weinig kuikens vliegvlug

Veel weidevogelbeschermers gaven aan dat hun indruk was dat er maar weinig weidevogelkuikens vliegvlug zijn geworden. De lage overleving van weidevogelkuikens is landelijk breed een probleem. Vooral in de kuikenfase zijn extra inspanningen nodig op het boerenland om de weidevogels te behouden. Een groot deel van de boeren geeft alle medewerking aan de weidevogelbescherming bij het ontzien van de nesten. Echter de landbouw is zo intensief geworden, dat het voor de kuikens erg moeilijk is om te overleven. Na het uitkomen van het nest

hebben kuikens voedsel (vooral insecten) en dekking (tegen predatoren) nodig. Voor kuikens van de grutto is dit extra moei-

lijk, omdat zij in het lange gras verblijven, en daardoor ook een groot risico lopen te sneuvelen bij het maaien.

Hoe kan de overleving van grutto- en tureluurkuikens worden vergroot?

Door het plaatsen van stokken met plastic zakken (ca. 4 per ha) een dag voor het maaien, kun je grutto-gezinnen (en tureluur-gezinnen) uit het te maaien perceel wegjagen. Op zich werkt deze methode goed, maar wordt nog veel te weinig toegepast. Daarnaast is het een probleem dat er vaak grote oppervlaktes in één keer worden gemaaid, waardoor er geen plek overblijft, waar kuikens dekking kunnen vinden in lang gras. *Meer gefaseerd maaien, stroken (b.v. langs sloten) laten staan, of afwisseling met beweide percelen (meer mozaiek) biedt veel betere overlevingskansen voor weidevogelkuikens. Het lange gras is zowel van belang voor voedsel voor de kuikens (insecten) als dekking tegen predatoren.* Als kuikens een kaal gemaaid vlakke moeten oversteken, zijn ze een gemakkelijke prooi voor predatoren als zwarte kraai en blauwe reiger.

Hoe kan de overleving van kievitskuikens worden vergroot?

Kuikens van de kievit gaan direct na het uitkomen van het nest naar percelen met kort gras, afgeweide percelen of blijven op maisakkers. Als het nest is uitgekomen, hebben ze daarna weinig last van het maaien. Tegenwoordig broedt het grootste deel van de kieviten op (maïs)akkers. Op maisakkers gaat echter nog veel mis. Van veel vroeg uitkomende kievitsnesten, worden de jonge kuikentjes ondergeploegd bij het klaar maken van het perceel voor de maïs. Hier is het goed mogelijk om een dag voor de bewerking stokken met plastic zakken te plaatsen om de kuikens uit het perceel te verjagen. Dit heeft alleen zin als in de buurt een perceel of strook aanwezig is met half kort gras (eind april), waar ze dekking tegen predatoren en voedsel kunnen vinden. Dit kan bijvoorbeeld een afgeweid perceel of een strook zijn, waarop geen maïs is verbouwd, maar

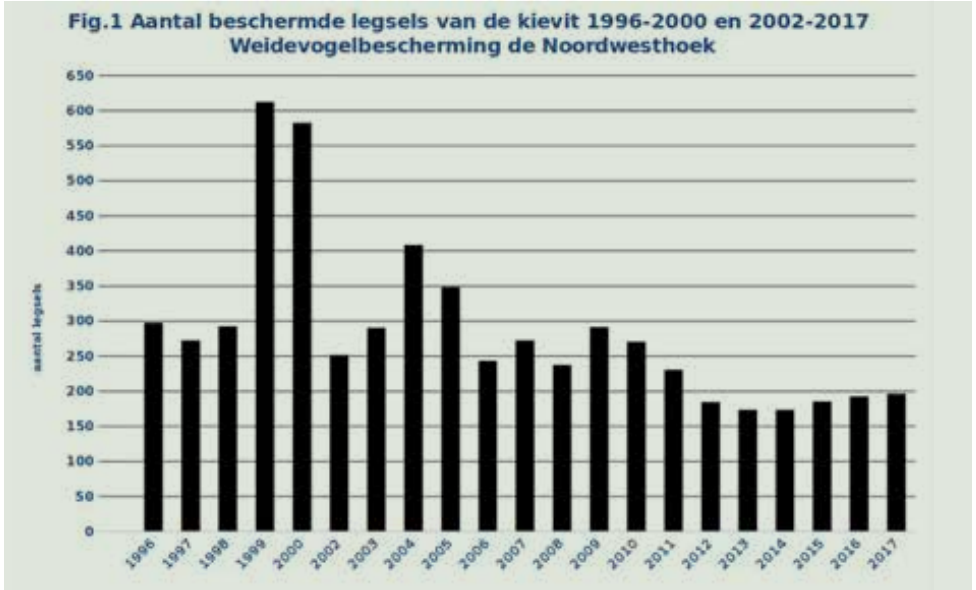
ook een schouwpad van een waterschap zou hiervoor dienst kunnen doen.

Conclusie

Uit de resultaten blijkt dat door de weidevogelbescherming veel nesten worden beschermd. Door de steeds verdergaande intensieve landbouw overleven er echter maar weinig kuikens, waardoor de weidevogelstand

op het boerenland in de Noordwesthoek sterk terugloopt. Extra aandacht van boeren, weidevogelbeschermers en agrarische natuurverenigingen om de kuikenoverleving te vergroten, is noodzakelijk voor het voortbestaan van weidevogels op het boerenland.

Commissie Weidevogelbescherming de Noordwesthoek

Scholkster nest - fotograaf Emile de Leeuw

Bruine korenbout
Fotograaf Willem-Jan Hoeffnagel

Verschillen in de vleugeltop
Fotograaf Willem-Jan Hoeffnagel

Hermelijn uitkijkend voor
gevaar - Fotograaf
Willem-Jan Hoeffnagel

Bruine korenbout met beschadigde
berijping na de paring
Fotograaf Willem-Jan Hoeffnagel

Mestvlieg met halmvlieg als prooi
Fotograaf Ben Prins

Heikikker
fotograaf Henk Bergsma

Boomkikker
fotograaf Henk-Jan van der Veen

Jonge Raaf Kuinderbos
Fotograaf Harco Bergman

Wortelhalmvlieg
Fotograaf Ben Prins

Vlieg omringd door weggeschoten
sporen van de vliegenschimmel
Fotograaf Ben Prins

De bruine korenbout

Herkenning

De bruine korenbout (*Libellula fulva*) is een middelgrote libel waarbij de vrouwtjes en jonge mannetjes een bruine kleur hebben. Volwassen mannetjes zijn blauw berijpt (zie de foto op de middenpagina). De dieren zijn ongeveer 43 – 45 mm. lang. De basis van de achtervleugels vertoont een opvallende zwarte, driehoekige vlek en ook aan de toppen van de vleugels bevindt zich een zwarte vlek. Deze vlekken kunnen erg in grootte variëren. Soms zijn ze wel zo groot als een vingernagel. Andere keren zijn ze heel klein en wat grijsig van kleur. Het verschil is duidelijk te zien op de bijgevoegde foto.

Waarnemen

De bruine korenbout is verspreid van West-Europa tot aan de Kaukasus en de Kaspische Zee en van Zuid Scandinavië tot aan de landen van de Middellandse Zee. De soort is te vinden in plassen en kanalen met een matige tot zeer rijke oevervegetatie. Daar worden beschutte plekken opgezocht. Met name in het laagveen komen grote populaties voor maar ook op zandgronden met zwak gebufferde vennen. Een rijkdom aan voedsel kunnen ze wel verdragen mits deze niet te erg is.

De bruine korenbout is een vroege soort die al in mei kan worden waargenomen. De vliegtijd is met name van eind mei tot en met eind juni.

Biologie

De eieren worden afgezet op de grens van de oevervegetatie en het open water. De larven leven verborgen in de modder. Ze sluipen hier uit via oeverplanten (riet, rietgras, grote egelskop). Verder gebruiken de mannetjes de oevervegetatie als rustplaats en als uitkijkpunt. Hun territorium verdedigen ze fel.

De vrouwtjes verschijnen in de middag waarna de paring volgt. Deze duurt van enkele minuten tot een kwartier. Tijdens de paring

houdt het vrouwtje met haar poten het achterlijf van het mannetje vast, hetgeen zichtbaar is door krassen in de blauwe berijping (zie de foto op de middenpagina). Na de paring vliegen beiden weg waarna het vrouwtje later terugkomt om de eieren af te zetten. Dit gebeurt door middel van herhaalde “dopende” bewegingen aan het wateroppervlak.

Bescherming

De bruine korenbout is in Nederland zeldzaam maar heeft volgens de Nederlandse Rode Lijst de status “Thans Niet Bedreigd”. De soort neemt door de verbeterde waterkwaliteit iets toe maar zal als gevolg van weinig geschikte biotopen zeldzaam blijven. In de Vechtplassen komt deze soort alleen voor op de plekken met de beste waterkwaliteit. In ons werkgebied is het een veel voorkomende soort. Met name het Woldlakebos is een “hotspot”. Ook in de andere delen van de Weerribben is de bruine korenbout veel te zien.

In de laagveengebieden wordt de soort voornamelijk binnen de beschermde gebieden waargenomen. In het oosten van Nederland is ze echter ook veel te zien buiten de Ecologische Hoofdstructuur (de EHS, die tegenwoordig Natuur Netwerk Nederland heet).

De soort kan beter worden beschermd door de waterkwaliteit te verbeteren, de oeverbegroeiing extensief te maaien en verlandingsruigtes toe te laten. Hun aantal kan van jaar tot jaar sterk wisselen.

Tekst en foto's: Willem-Jan Hoeffnagel

Sierlijke witsnuiten zetten hun opmars door

28-MEI-2018 - In 2006 werd de sierlijke witsnuitlibel voor het eerst sinds 1970 weer in ons land gezien. De afgelopen jaren heeft deze libel zich succesvol in de Weerribben gevestigd. Vorig jaar, maar vooral de afgelopen weken is hij op veel meer plekken opgedoken. Hij is nu in alle provincies, met uitzondering van Zeeland waargenomen.

De sierlijke witsnuitlibel is een van de succesverhalen van de Nederlandse libellenfauna. Na een afwezigheid van 36 jaar werden er in 2006 twee ontdekt in de ENCI-groeve. Spectaculair, maar hier is hij weer verdwenen. Het leek dus slechts een dwaalgast. In 2010 werd echter een uitsluitend dier gevonden in de Weerribben, ze planten zich dus weer in Nederland voort. Sindsdien zijn de aantallen hier sterk gestegen en in grote delen van de Weerribben en sommige delen van de Wieden is de sierlijke witsnuitlibel zelfs talrijk geworden. Door de grote aantallen in de Wieden-Weerribben is de kans dat op andere plekken zwerfers opduiken ook veel groter geworden. Op diverse plekken in het land zijn ze dan ook gevonden. Sommige in de buurt van de Weerribben zoals in de Lindevallei in Friesland waar nu ook een populatie is, maar ook verder weg; bij Zoetermeer, Utrecht en Leersum zijn vorig jaar sierlijke witsnuitlibellen gezien. Dit jaar blijkt dat het niet bij zwerfen blijft. Op diverse plekken zijn populaties gevonden, in de Ooijpolder, bij Hardenberg en bij Arcen bijvoorbeeld. Heel bijzonder zijn de waarnemingen bij Enschede en de Oisterwijkse vennen. Op het Lonnekermeer was de laatste waarneming in 1961 en bij Oisterwijk zijn waarnemingen bekend van 1914 tot en met 1951. Nu zijn ze hier weer teruggekeerd.

Een waarneming bij het Naardermeer wijst erop dat ook het Hollandse Plassengebied al bereikt is, ook hier is waarschijnlijk voldoende habitat aanwezig voor deze libel en is te verwachten dat ze in aantal toe gaat nemen. De sierlijke witsnuitlibel doet er meestal twee jaar over om zich tot adult te ontwikkelen, maar kan het ook in één jaar. De eerste uitsluiters kunnen dan ook een jaar na vestiging gevonden worden. Veel libellensoorten zijn heel mobiel en kunnen geschikte habitats vrij eenvoudig koloniseren. Hiervoor zijn twee dingen nodig: geschikt leefgebied en een bronpopulatie. Waarschijnlijk ontbrak het in de vorige eeuw aan het eerste en is de sierlijke witsnuitlibel daardoor uit Nederland verdwenen. Sindsdien zijn veel gebieden geschikter geworden door verbetering van de waterkwaliteit en herstel van leefgebieden door gericht natuurbeheer. Het ontbrak toen echter aan een bronpopulatie, er waren geen sierlijke witsnuitlibellen meer om deze plekken te heroveren. Totdat een toevallige zwerfer de Weerribben bereikte, waarschijnlijk vanuit populaties in de omgeving van Hamburg of het zuiden van België. Dit is achteraf gezien de basis van een herovering van Nederland, want het blijkt nu dat er ondertussen voldoende habitat is ontstaan en dat de sierlijke witsnuitlibel geen enkel probleem heeft om deze gebieden te vinden. Hierbij is het wel de vraag of alle sierlijke witsnuitlibellen in Nederland inderdaad afstammen van één kleine kolonisatie. Dat zou betekenen dat er heel weinig genetische variatie is. Dit zou in de toekomst problemen kunnen geven, maar voor nu kunnen we weer op steeds meer plekken van deze libel genieten.

Tekst: Roy van Grunsven, De Vlinderstichting
Foto's: Christophe Brochard

Leefgebied van de sierlijke witsnuitlibel in de Weerribben (Bron: Christophe Brochard)

Uiterst zeldzaam 'fruitdiefje' gespot in Staphorst

De Zoogdiervereniging is dolenthousiast over de waarneming in het Overijsselse Staphorst van een uiterst zeldzame eikelmuis.

"Onbegrijpelijk, hoe kan een eikelmuis nu in Staphorst terecht komen?", meldt Maurice La Haye van de natuurbeschermingsorganisatie op Twitter.

De otter is in Nederland inmiddels algemener dan de eikelmuis

Deze forse muis van circa 15 centimeter lengte en met een lange pluimige staart komt volgens hem in Nederland alleen voor in het uiterste zuiden, in Limburg. „Zelfs daar is ie enorm zeldzaam, à la de korenwolf. Naar schatting leven er minder dan vijftig. In landen als Italië en Frankrijk zijn er meer, maar ook daar staat de soort onder druk. De otter is in Nederland

inmiddels algemener dan de eikelmuis."

Vouwwagen

Waar het beestje precies is gespot, is niet duidelijk: de 'spotter' op waarneming.nl blijft vooralsnog anoniem. Maar dat het om een eikelmuis gaat, daarover laten de foto's geen twijfel. Volgens La Haye komt er maximaal twee keer per jaar een melding van een eikelmuis - of 'fruitdiefje', zoals hij in de volksmond heet - van buiten Limburg. „Meestal in augustus. Dan gaat het om exemplaren die met de caravan of vouwwagen zijn meegelift met vakantiegangers uit Frankrijk of Italië." Iets vergelijkbaars moet ook in Staphorst zijn gebeurd: „Deze soort houdt winterslaap. Misschien is hij met een vrachtwagen meegekomen ofzo." Een nieuwe nog onontdekte kolonie eikelmuisen lijkt hem onwaarschijnlijk. De laatste keer dat dat gebeurde was enkele jaren geleden in een moestuinencomplex in Rijswijk.

Dikke kans dat een kat er dan een lekker maaltje aan heeft

Toen dat moestuinencomplex weg moest vanwege nieuwbouw, kwamen de eikelmuisen uit de schuurtjes rollen. Die hebben later onderdak gekregen op de Bemelerberg in Limburg. Iets vergelijkbaars zou La Haye ook graag met de eenling in Staphorst doen, „Ik weet zeker dat Gaia Zoo in Kerkrade 'm graag zou willen hebben. Als de muis zich laat vangen in elk geval. Zo niet? Tja, dikke kans dat een kat er dan een lekker maaltje aan heeft..."

Bron: de Stentor

www.destentor.nl; zoek vervolgens op Fruitdiefje

Zeldzame raaf broedt in Kuinderbos bij Bant

Hoerastemming in het Kuinderbos. De raaf broedt er, voor het eerst. Dat is bijzonder, zeker voor de Noordoostpolder (zie foto mid-denkatern).

„Goed luisteren", zegt Florian Bijmold. Hij knipoogt. Door zijn waarneming trekt op zondagochtend een clubje mensen het Kuinderbos bij Bant in. Het gaat over gevallen bomen,

langs struiken en door droge sloten. Waarom? Volwassen raven zijn gezien, een aantal jongen wordt gehoord.

Uitgestorven

Dat is bijzonder. Want de raaf, de grotere broer van de kraai, was in 1944 uitgestorven in Nederland. Tot halverwege de jaren zeventig. Nadat de wilde raaf opnieuw is uitgezet, groeit het aantal broedparen gestaag. Op dit moment zo'n 150, voornamelijk op de Veluwe en in Zuid-Drenthe, aldus de Vogelbescherming. In die regio's zijn de bossen eeuwen oud. Dat is andere koek dan het Kuinderbos. In de Noordoostpolder werden de eerste bomen geplaat, toen de raaf verdween uit Nederland.

Dat de raaf hier broedt, betekent dat het bos volwassen wordt

Onderweg naar het nest kan Harco Bergman zijn lol niet op. Hij is de vaste boswachter in het Kuinderbos. „Dat de raaf hier broedt, is een teken dat het bos volwassen wordt. Er is voldoende eten, de leefomstandigheden zijn goed.” Terwijl Bergman door het bos loopt, rinkelt er van alles. Het is zijn tuigje. Amper tien minuten later klimt hij als een volleerd alpinist in een boom. Op weg naar het nest, dat zeker vijftien meter hoger is. Bergman gaat de jongen halen, zodat ze geringd kunnen worden.

Roestvrij staal

Terwijl Bergman meter voor meter omhoog klimt, zetten Nico Groen en René Riem Vis twee kisten in het mos. De vrijwilligers van Staatsbosbeheer gaat de jonge raven ringen. „Normaal gesproken gebruiken we ringen van aluminium. Nu roestvrij staal”, zegt Groen. „De snavel van de raaf wordt al snel scherp en sterk. Pulkt hij zo'n ring van aluminium zo van zijn poot af. Dat lukt hem niet met een stalen ring.”

Ondertussen tuurt Bijmold naar boven. „Hoeveel jongen zullen er in het nest zitten?” stelt hij zichzelf een vraag. „Ik vermoed drie, aan het geluid te horen.” Een paar minuten later roept Bergman naar beneden: „Twee stuks!” Aan een touw komt een rugzak naar beneden.

Alsof er kostbaar servies in zit, overbrugt Bijmold de tien meter van boom naar ringplaats. „Dat gaat niet”, zegt Riem Vis al snel. Wat? „Het ringen.” Groen: „Ze zijn te jong. Twee weken, vermoed ik. De ring blijft niet zitten.”

Grote bek

Is Bergman voor niets in de boom geklommen? Bijmold schudt het hoofd. „Proberen we het later deze week nog een keer. Ze groeien snel.” Ondertussen kijken Groen en Riem Vis naar de jonge raven, als jonge kinderen in een snoepwinkel. Ook voor boswachters en vogelaars blijft het zien van jonge raven bijzonder. Zeker met het sentiment van het jonge Kuinderbos in het achterhoofd. „Zie die grote bek”, zegt Riem Vis. Groen: „Zo, wat een dikke buik. Jaja.” Ondertussen wordt vrijwel alles aan de vogels gemeten en gewogen.

Een kwartier later gaat de rugzak weer de boom in. De vogels gaan terug naar hun nest, op de grond blijft de euforie. Hoe groot is de kans dat de raven in het Kuinderbos blijven? „Heel groot”, zegt Bijmold, terwijl hij het bos verlaat. „Een paar bekijkt in de omgeving meerdere plekken. Het heeft gekozen om hier te broeden. Dit is nu hun territorium.”

Bron: De Stentor

www.destentor.nl: zoek vervolgens op 'zeldzame raaf'

Waarneming boomkikker

Regelmatig vernam ik in de afgelopen jaren dat in onze omgeving boomkikkers voorkomen. Het verspreidingskaartje van deze soort dat op internet te vinden is, laat dat ook zien. Voor zover ik weet, komt de boomkikker niet van nature in onze omgeving voor. Maar het is een publiek geheim dat deze soort is uitgezet. De plaatsen Vledder en Noordwolde worden in dit verband vaak genoemd. Boomkikkers zouden in het bosrijke deel van onze gemeente, de Woldberg en De Eese, voorkomen. In april van dit jaar kreeg ik van een van onze leden de melding door dat er door een gast van camping "Résidence De Eese" tijdens het grasmaaien bij het vakantieverblijf een boomkikker was gezien. Een foto bevestigde deze waarneming. Een aanvullend bezoek aan de camping leverde drie roepende mannetjes op. Na dat bezoek hoorde ik dat er op enkele locaties aan de Dwarsweg ook boomkikkers worden gezien en gehoord. Het lijkt er dus sterk op dat de boomkikker zich vanuit de uitzetlocaties verder heeft verspreid en het aardig goed doet in onze omgeving. Daarmee lijkt de soort zich definitief te hebben gevestigd. Toen ik deze informatie aan ons lid Henk-Jan van der Veen vertelde, kon hij als aanvulling geven dat hij op 2 december 2015 een volwassen boomkikker in zijn tuin aantroef. December 2015 was een warme maand, die vooraf ging door de ook al warme maanden oktober en november. In de avond van 2 december stapte hij zijn achterdeur uit bijna op een klein, groen dingetje, dat hem eerst deed denken aan een aangewaaid blaadje. Bij nadere be-

schouwing bleek het om een heuse volwassen boomkikker te gaan. Deze soort was in de omgeving van de Paddenpoel of aan de Gagels grenzende spoorloot niet bekend. Het is tot nu toe dan ook de enige waarneming van een boomkikker in deze buurt. In 2016 werd hij eens door een ecoloog benaderd die boomkikkers in Steenwijk-west had horen roepen. De juiste locatie van die roepende mannetjes weet ik vooralsnog niet.

Omdat verwacht kan worden dat de boomkikker op meer plaatsen opdoemt, is het interessant om na te gaan wat er tot nu toe bekend is over het voorkomen in onze omgeving. Daarom roep ik onze leden op om waarnemingen, ook oude waarnemingen, voorzien van datum en juiste locatie, aan mij door te geven (voorzitter@noordwesthoek.knnv.nl).

Als zichtwaarnemingen voorzien kunnen worden van een foto, dan zullen die zeer welkom zijn. U bent van harte uitgenodigd om aan dit mini-onderzoek mee te doen.*

tekst en foto's: Ton Bode

De redactie heeft deze oproep van Ton apart vermeld in de rubriek "Oproepen en mededelingen".

Ervaringen in mijn "achtertuin"

Om een vervolg te geven aan het schrijven van Henk Mulder in Koppel van januari deel ik graag mijn "achtertuin-ervaringen" met jullie. Een aantal maanden geleden kocht ik mijn eerste "echte" verrekijker. Tot die tijd maakte ik gebruik van een monoculair.

In februari startte ik met een cursus vogelzang. Elke zaterdag 1 uur lang in telkens een ander gebied in de buurt naar de deuntjes van vogels luisteren en ze bekijken. Omdat ik het zo ontzettend leuk vind heb ik besloten om toch ook een verrekijker aan te schaffen.

WAARNEMINGEN

Het is toch wel een heel verschil met een monoculair. Meteen de eerste dagen nadat ik de verrekijker heb gekocht bezoekt een paartje boomklevers onze tuin. Prachtig, ze konden het geweten hebben!!

Wanneer ik diezelfde dag met onze honden ga wandelen blijf ik onderweg even staan om te kijken naar een baltsende kievit. Als ik naast me kijk zie ik dat ook mijn honden ademloos staan te kijken. Kennelijk werkt dat “vogels kijken” aanstekelijk.

Een tijdje later loop ik samen met mijn zus in het bos. Plots krijg ik de vraag: Wat zingt daar..? Helaas, ik moet het antwoord schuldig blijven. Dit geluid hebben we nog niet behandeld op de cursus. Eenmaal thuis gekomen luisteren we, onder het genot van een kop koffie, de vogelgeluiden-app af totdat we de “vreemde vogel” hebben gevonden. Het blijkt de fluitster te zijn. Inmiddels heb ik hem ook al gezien. Wat een mooie vogel. Op weg naar huis zien en horen we een boompieper (inclusief baltsvluchtje), geelgors, roodborsttapuit en horen we de grasmus en zwartkop.

Sinds enkele weken klinkt er een nieuw deuntje in onze achtertuin. Bij navraag blijkt het de bonte vliegenvanger te zijn. Inmiddels laat hij zich ook regelmatig zien en heeft hij een paar keer bij het nestkastje van de broedende pimpelmezen gekeken. Gelukkig heeft hij het nestje laten zitten. Ik heb snel nog wat mezen nestkastjes opgehangen. Wie weet....Hij zingt in ieder geval vrolijk verder.

Tijdens de cursus vogelzang leren we ontzettend

veel en komen we in “achtertuinten” waar ik nog nooit ben geweest. We hebben ontzettend veel plezier en dat mag ook wel want daar staan heel wat zweetdruppels tegenover. Het valt niet mee als “vogeldummie”, maar toch merk ik dat gaandeweg al aardig wat deuntjes in het geheugen komen. Voorlopig is er nog genoeg te leren en vervelen alle mooie “achtertuinten” nog lang niet.

Tekst en foto : Berula Kroeze

Een verrassende ontmoeting in het Woldlakebos

Op maandag 7 mei liep ik voor het eerst dit seizoen mijn routes voor het inventariseren van libellen in de Lokkenpolder en het Woldlakebos. Dicht bij deze laatste route werd mijn aandacht getrokken door een beestje dat mijn kant op kwam rennen. Aan de zwarte staartpunt was duidelijk te zien dat het een hermelijn was. Toen het beestje mij in de gaten kreeg stopte het subiet en draafde de andere kant weer op. Na een vijftiental meters leek

het te aarzelen, stopte en keerde zich om. Blijkbaar zag het in mij toch niet het gevaar wat het eerst leek te zijn. Met korte drafjes en regelmatig stoppen om te kijken of alles nog steeds veilig was kwam de hermelijn steeds dichterbij om vervolgens in het riet naast het pad te verdwijnen (zie de foto op de middenpagina). Gelukkig had ik mijn camera paraat zodat ik een mooie serie van deze ontmoeting kon maken.

hart voor
huis en tuin

UNIVÉ
VERZEKERINGEN

Univé Noord-Nederland

Regio Assen - assen@unive.nl, 0592-367111 Assen, Jan Bommerstraat 1

Regio Roden/Groningen - noordenveld@unive.nl, 050-5018153 Roden, Nieuweweg 2

Regio Meppel - meppel@unive.nl, 0522 25 88 31 Meppel, Leonard Springerlaan 35-37

www.unive.nl

Tekst en foto's: Willem-Jan Hoeffnagel

Excursies IVN/KNNV 2018 3e kwartaal 2018

Zaterdag 14 juli: Met de Kuunderpunter en een IVN-gids door de Weerribben. IVN.

De KU11 is de laatst overgebleven originele Zuidoostzee-punter uit de vissersvloot van Kuinre. Het varende monument (bouwjaar 1912!) wordt nu liefdevol onderhouden door de Stichting Kuinre in Promotie (SKIP). SKIP vaart elke zaterdagmiddag van mei tot en met september om 13:30 uur een tocht door de Weerribben. Indien mogelijk wordt er gezeild, maar de punter heeft ook een elektrische fluistermotor. Startplek voor die rondvaarten is het Buitencentrum Staatsbosbeheer in Ossenzijl. Op zaterdag 14 juli is er naast de schipper ook een natuurgids van IVN aan boord. Deze vertelt u graag over de planten en dieren in het gebied, over de rietteelt en over de ontstaansgeschiedenis. De schipper vertelt u alles over de punter!

Start om 13.30 uur bij de ingang van Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl ((Hoogeweg 27, 8376 EM Ossenzijl). We zijn rond 15.30 uur weer terug bij het Buitencentrum. De kosten zijn € 8,50 per persoon en € 6 voor kinderen tot 12 jaar, contant te betalen aan de schipper. Dit geld wordt gebruikt voor het onderhoud van de KU11. Opgave en nadere informatie bij Jelte Mulder, 0527-231237 / 06-23688813.

Zaterdag 14 juli: Vlinders en Libellen in de Lendepolder. KNNV
Alleen voor leden van KNNV en/of IVN.

We gaan deze keer naar een gebied net buiten ons werkgebied, namelijk naar de fraaie Lendepolder bij Wolvega. Het is een gebied met afwisselend open waterpartijen met veel oeverbegroeiing, drassige weilanden en moerasbossen. Van de vlinders kunnen we kleine vuurvliinder, landkaartje, koevinkje en misschien ook wel de zilveren maan verwachten. Bij de libellen hopen we op diverse soorten van laagveenmoerassen zoals de gevlekte witsnuit en de gevlekte glanslibel. Ook een vroege Kempense heidelibel is niet uit te sluiten. *We vertrekken om 10.30 uur van het grote parkeerterrein (P&R) aan de noordzijde van het NS-station Steenwijk (ingang Eesveenseweg 3, 8332 JA Steenwijk). Daar zullen we om ongeveer 15.00 uur weer terug zijn. Wat helpt bij het observeren van insecten is het gebruik van een verrekijker. Het gebied kan drassig zijn, dus zorg voor passende kleding en schoeisel. Vergeet verder niet om eten en drinken mee te nemen. Bij slecht weer (zoals regen of erg harde wind) gaat de excursie niet door. Bij twijfel kan even gebeld worden met Willem-Jan Hoeffnagel (0521-857735).*

Zaterdag 21 juli: Rondleiding door de biologische zelf-oogsttuin van 'Heerlijkheid de Hare' . IVN.

Alleen voor IVN- en KNNV-leden

Sinds een aantal jaren is er in de buurt van Oldemarkt een weiland omgetoverd tot biolo-

gische zelf-oogsttuin met als naam 'Heerlijkheid de Hare.'

De tuin bestaat uit 1,5 ha grond waarop het jaar rond, klein fruit en groenten op biologische wijze geteeld worden door Martien Spitzen. De gedachte achter het opzetten van deze tuin is te streven naar gezonde producten met zo min mogelijk input van de mens. "Daarvoor is het nodig, goed naar de natuur te "kijken" en met haar samen te werken", aldus Martien. De zelf-oogsttuin is het hele jaar toegankelijk voor abonnees van de tuin. U mag dan zelf oogsten op de tuin. Bent u nieuwsgierig hoe dit in de praktijk in zijn werk gaat ?

Doe dan mee aan de rondleiding op zaterdagochtend 21 juli van 10.00 – 12.00 uur Verzamelpplaats; Heerlijkheid de Hare, Hareweg 10, Oldemarkt. Opgave vooraf is nodig. Informatie en opgave bij Henk Mulder, email: henkmulder525@gmail.com, tel. 0521-477574. Informatie over de tuin kunt u vinden op <http://www.heerlijkheiddehare.nl/home/>

Zaterdag 28 juli: Met de Kuunderpunter en een IVN-gids door de Weerribben. IVN.

Zie voor de beschrijving de tekst bij de excursie op zaterdag 14 juli.

Start om 13.30 uur bij de ingang van Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl ((Hoogeweg 27, 8376 EM Ossenzijl). We zijn rond 15.30 uur weer terug bij het Buitencentrum. De kosten zijn € 8,50 per persoon en € 6 voor kinderen tot 12 jaar, contant te betalen aan de schipper. Dit geld wordt gebruikt voor het onderhoud van de KU11. Opgave en nadere informatie bij Jelte Mulder, 0527-231237 / 06-23688813.

Zaterdag 4 augustus: Met de Kuunderpunter en een IVN-gids door de Weerribben. IVN.

Zie voor de beschrijving de tekst bij de excursie op zaterdag 14 juli.

Start om 13.30 uur bij de ingang van Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl ((Hoogeweg 27, 8376 EM Ossenzijl). We zijn rond 15.30 uur weer terug bij het Buitencentrum. De kosten zijn € 8,50 per persoon en € 6 voor kinderen tot 12 jaar, contant te betalen aan de schipper. Dit geld wordt gebruikt voor het onderhoud van de KU11. Opgave en na-

dere informatie bij Jelte Mulder, 0527-231237 / 06-23688813.

Zaterdag 4 augustus: Natte natuur in Dwarsgracht. KNNV.

De berm van het fietspad naar Jonen en het daarvan aftakkende natuurpad, even verderop, bieden een keur aan plantensoorten die kenmerkend zijn voor het waterrijke Wieden-gebied. Zonder zelf diep het moeras in te hoeven waden kun je de planten vinden en herkennen. Algemene planten die in het waterrijge milieu thuishoren zijn bijvoorbeeld: Grote kattenstaart, Gele lis, Moerasspirea, diverse zeggesoorten, maar ook meer bijzondere soorten, zoals Moeraskartelblad, Rietorchis, Moerasvaren etc.

We lopen geen lange afstand en kunnen alle tijd nemen om te ontdekken wat er allemaal

groeit. Laarzen zijn aan te bevelen, maar een paar goed waterdichte schoenen, die een beetje modderig mogen worden, is ook voldoende. Meenemen van een loepje en een plantengidsje is ook niet verkeerd.

We vertrekken om 10.30 uur van het grote parkeerterrein (P&R) aan de noordzijde van het NS-station Steenwijk (ingang Eesveenseweg 3, 8332 JA Steenwijk). Omstreeks 13:00 uur zijn we daar weer terug. Aanmelden voor excursie bij Candida van Wirdum (candida@jolicoeur.nl, tel: 0521-521106) niet verplicht, maar wordt wel zeer op prijs gesteld.

Zaterdag 11 augustus: Met de Kuunderpunter en een IVN-gids door de Weerribben. IVN.

Zie voor de beschrijving de tekst bij de excursie van 14 juli.

Start om 13.30 uur bij de ingang van Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl ((Hoogeweg 27, 8376 EM Ossenzijl). We zijn rond 15.30 uur weer terug bij het Buitencentrum. De kosten zijn € 8,50 per persoon en € 6 voor kinderen tot 12 jaar, contant te betalen aan de schipper. Dit geld wordt gebruikt voor het onderhoud van de KU11. Opgave en nadere informatie bij Jelte Mulder, 0527-231237 / 06-23688813.

Zaterdag 11 augustus: Nachtvinders. KNNV. Alleen voor leden van KNNV en IVN.

De nachtvlinder-excursie is bij goed weer (droog en niet te veel wind) op zaterdag 11 augustus

De excursie vindt plaats in de tuin van Ben en Els Prins, Vijverlaan 11 7975BW Uffelte, vanaf 21.45.

Voor deelname graag opgeven via telefoonnummer 0521-350300, zodat bij slecht weer afgebeld kan worden. Gaat de excursie op 11 augustus niet door i.v.m. het weer dan wordt deze excursie verschoven naar zaterdag 18 augustus.

Zondag 12 augustus: Natuur en cultuur in De Weerribben.

Het natuurgebied De Weerribben kunt u uitstekend per fiets verkennen. Tijdens deze fietstocht zal de gids u vertellen over de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Op verschillende

plaatsen staat u stil om te genieten van de bijzondere flora en fauna die u tegen komt. *Start om 10.30 uur van de parkeerplaats bij het Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl ((Hoogeweg 27, 8376 EM Ossenzijl). We zijn rond 12.30 uur weer bij het Buitencentrum. Nadere informatie: Colette de Haas-van Harten, tel. 0561-481407*

Zaterdag 29 september: Vogelexcursie Lauwersmeergebied (dagexcursie).

Op deze zaterdag wordt een vogelexcursie naar het Lauwersmeergebied gehouden. Dit nationaal en internationaal bekende gebied is een van de rijkste vogelgebieden van Nederland.

Deze inmiddels traditionele excursie gaat met de auto en duurt de hele dag. Via de zuidkant

van het Lauwersmeer gaan we richting Zoutkamp. Onderweg bezoeken we de Huffel achter camping De Pomp. Vanaf deze bult kijken we uit over water en rietlanden.

We vervolgen onze weg naar Zoutkamp en het Jaap Deens-gat. Vanuit de vogelkijkhut kunnen we veel verschillende vogelsoorten bekijken. We rijden richting Lauwersoog waar we een tussenstop maken rondom de haven en de kop van de pier. We vervolgen onze weg dan richting de Bandpolder en van daar naar Ezumakeeg waar het altijd leuk vogelen is.

We vertrekken om 10.30 uur van het grote parkeerterrein (P&R) aan de noordzijde van het NS-station Steenwijk (ingang Eesveenseweg 3, 8332 JA Steenwijk). We zijn daar om ca. 17.00 weer terug. Vergeet niet om warme kleding, verrekijker/telescoop, laarzen en lunch mee te nemen.

Voor meer informatie: Albert Steenbergen, telefoon 0521-513547 / 0620934308.

Zaterdag 29 september: Met de Kuunderpunter en een IVN-gids door de Weerribben. IVN.

Zie voor de beschrijving de tekst bij de excursie van 14 juli.

Start om 13.30 uur bij de ingang van Buitencentrum Staatsbosbeheer te Ossenzijl ((Hoogeweg 27, 8376 EM Ossenzijl). We zijn rond 15.30 uur weer terug bij het Buitencentrum. De kosten zijn € 8,50 per persoon en € 6 voor kinderen tot 12 jaar, contant te betalen aan de schipper. Dit geld wordt gebruikt voor het onderhoud van de KU11. Opgave en nadere informatie bij Jelte Mulder, 0527-231237 / 06-23688813.

Uit het IVN-bestuur

Soms is het nodig dat het bestuur veel aandacht moet schenken aan procedures, protocollen en regelingen van allerlei aard. Mede door invoering van nieuwe Europese wetgeving was de afgelopen tijd zo'n periode.

Eerst was er de nasleep van de statutenwijziging. Door de gevolgde procedure krijgt dit muisje mogelijk nog een staartje. Als dit inderdaad zo is, volgen er nadere berichten. In de juli-vergadering praat het bestuur hier verder over.

Dan was er de Algemene Verordening Gegevensbescherming, de AVG, waarmee de lezers van deze rubriek zeer zeker al via een of meer andere kanalen zijn geconfronteerd, want deze Europese regels voor een verdere privacybescherming moeten door alle bedrijven, verenigingen, organisaties en wat dies meer zij worden nageleefd met ingang van 25 mei van dit jaar.

Een voorbeeld : voor de verzending van "Koppel" worden de adressen van de IVN-leden uitgewisseld met de KNNV om dubblures te voorkomen. Het samengevoegde adressenbestand wordt door de KNNV aan de drukker gestuurd, die het gebruikt om "Koppel" te verzenden. Zowel van de KNNV als van de drukker is een verklaring ontvangen dat de gegevens van de leden elke keer na gebruik uit de bestanden worden gewist.

Website

Op de website van IVN Noordwest-Overijssel is een nieuw onderdeel aan het menu toegevoegd, namelijk "Officiële documenten en regelingen van IVN-NWO". Via deze menukeuze zijn deze zaken nu dus toegankelijk voor iedereen die de website bezoekt. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Statuten en Huishoudelijk Reglement;

- Protocol Voorkomen Ongewenst Gedrag;
- Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI);
- Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

De functie van webmaster is enkele maanden geleden overgenomen door het nieuwe bestuurslid Willem-Jan Hoeffnagel. Louis Volkers, die deze functie jarenlang tot volle tevredenheid heeft vervuld, blijft op de achtergrond als reserve actief.

Evaluatie Koppel

Er heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de redactie van Koppel en een delegatie van de wederzijdse besturen (KNNV en IVN). De eindconclusie was dat het blad zowel inhoudelijk als qua lay-out ieders volle tevredenheid kon wegdragen, waarvoor hulde aan de redactie! Elk jaar zal er een evaluatie plaatsvinden.

Jubileum

Vermeldenswaard is dat Jeugdnatuurclub "De Weerribben" op woensdag 30 mei zijn 15-jarig jubileum vierde. Dit gebeurde in de vorm van allerlei leuke activiteiten voor de kinderen. Uiteraard was er iemand van het bestuur aanwezig om de felicitaties over te brengen.

Ledendag

De voorbereidingen voor de ledendag 2018 zijn in gang gezet. Via de gebruikelijke kanalen zullen de leden hierover worden geïnformeerd.

Voor meer informatie kan men altijd terecht op de website of Facebookpagina van IVN Noordwest-Overijssel.

Tot slot iedereen een fijne vakantie gewenst.
Tekst: Jan Feenstra

**KNNV Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging,
vereniging voor veldbiologie**

KNNV Afdelingsbestuur
Postbus 171
8330 AD Steenwijk
Bankrek.nr: NL95INGB0001027674 t.n.v. KNNV,
afd. De Noordwesthoek Steenwijk.

Voorzitter

Ton Bode, 0521 512074
voorzitter@noordwesthoek.knnv.nl

Secretaris

Thijs Krösschell,
0521 795081
secretaris@noordwesthoek.knnv.nl

Tweede secretaris

vacature

Penningmeester en ledenadministratie

Kees de Wilde,
06 49119132
penningmeester@noordwesthoek.knnv.nl

Bestuurslid

Emile de Leeuw,
0653643469
webmaster@noordwesthoek.knnv.nl

Bestuurslid

Belinda Kater
06 46129879
belinda.kater@hotmail.com

Bestuurslid vacant

Waarnemingen

Ton Bode,
0521 512074
ton.bode@planet.nl

N.B.De Noordwesthoek heeft
een ANBI-status.

**IVN Vereniging
voor natuureducatie en
duurzaamheid**

IVN Afdelingsbestuur
Postadres Het Eenspan 6
8332 JG Steenwijk
Bankrek.nr: NL45INGB0000342784 t.n.v. IVN
afd. Noordwest Overijssel Steenwijk

Voorzitter

Rian Hoogma
Binnenpad 44 8355 BS Giethoorn
0521 362279
jagerhoogma@hotmail.com

Secretaris en Ledenadministratie

Roely Luyten
Het Eenspan 6
8332 JG Steenwijk
0521-523740 | 0611317756
IVN-secr.NWO@ziggo.nl

Penningmeester

Maarten Punt
Venebosweg 2 Ossenzijl 8376 EN
0561 851393
puntm@casema.nl

Bestuurslid

Henk Mulder
Oudeweg 97, 8376 HS Ossenzijl
0561 477574
henkmulder525@gmail.com

Bestuurslid

Willem-Jan Hoeffnagel
Oldemarktseweg 180
8341 SJ Steenwijkerwold
0521 857735
willem-jan@hoeffnagel-photography.nl

Werkgroepen KNNV en IVN

KNNV

Vogelwerkgroep

vacature coördinator

Weidevogelbescherming

Ynske Ypma / 0521 360921

ynskeyypma@home.nl

Wintervoeding

Jaap de Jong

0521 362389

Plantenwerkgroep

Candida van Wirdum / 0521-521106

candida@jolicoeur.nl

Vlinder en libellenwerkgroep

Arjen Lensen / 06-29077923

arjen.nat@gmail.com.

Geologiewerkgroep

Wim Brussee / 0521 516373

krebberbrussee@hetnet.nl

Werkgroep Wolterholten

Ernst J.Kleis / 0521 513845

ej.kleis@hetnet.nl

Lezingen vacature

Waarnemer: Ton Bode

ton.bode@planet.nl

Excursies

Belinda Kater

06 46129879

belinda.kater@hotmail.nl

Natuur en milieuplatform

Henk Plat / 0561 452117

henk.plat@planet.nl

Websitebeheer

Emile de Leeuw / 0653 643469

webmaster@noordwesthoek.knnv.nl

Website: www.knnv.nl/noordwesthoek

De Contributie en lidmaatschap

KNNV-leden € 34,50

Huisgenoten van KNNV-leden € 19,50

NWH-leden en hun huisgenoten € 17,00 (nieuwe NWH leden niet meer mogelijk)

De contributie wordt automatisch geïnd c.q. moet vóór 1 maart ontvangen zijn.

Opzegging schriftelijk vóór 1 november bij de Ledenadministratie

Leden ontvangen het blad "Koppel" en het tijdschrift "Natura" van de landelijke KNNV

IVN

Excursies en gidsen

Coördinatie: Henk Mulder

0561 477574

henkmulder525@gmail.com

Aanvraag excursies en gidsen:

Roely Luyten

het Eenspan 6, 8332 JG Steenwijk

IVN-secr.NWO@ziggo.nl

Uurtje Natuurtje

Lucille Keur

0561 477574 / 0624792192

lkeur@hetnet.nl

Vogels

Albert Steenbergem / 0521 513547

albsteenbergen@hotmail.com

PR

Jan Feenstra, Nijeveen

0522 251098 / 06 53116070

janfeenstra46@gmail.com

Natuurkoffers

Contactpersoon: Gerry Teurlinckx

0521 513495

gerryteu@planet.nl

Werkgroep Jeugd natuurclub

De Weerribben

Contactpersoon: Wieke Nijland

0522 244766

janenwieke88@gmail.com

Websitebeheer

Willem-Jan Hoeffnagel

0521 857735

ivn.nwo.web@gmail.com

Website:

www.ivn.nl/afdeling/noordwestoverijssel

Contributie IVN € 20,00 per jaar

Leden ontvangen het blad "Koppel" en "Mens en Natuur", tijdschrift van het landelijk IVN Donateur kan iedereen worden, die geen werkend lid kan of wil zijn, maar wel het verenigingswerk wil steunen: bijdrage € 20,00 incl. "Koppel".

Huisgenoten van leden betalen € 5,00.

Beëindiging van het lidmaatschap IVN Noordwest Overijssel: via schriftelijke opzegging bij het IVN-secretariaat vóór 1 november van het lopende jaar.

Retouradres: postbus 171 - 8330 AD Steenwijk

Blauwe Glazenmaker - foto graaf Theo van de Graaf